

Falsitas

Falsitas. Queritur an falsa latinitas viciet rescriptum apostolicum? **Ri.** Panor. in. c. ad audientiam. de rescriptis p. declaratione dicte. q. facit tres regulas. Prima est: q. ad hoc q. falsa latinitas viciet rescriptum pape: d. esse manifesta. Non autem sufficit q. sit dubitabilis. Secunda regula q. si falsa latinitas potest saluari p. figuram. non viciat rescriptum. Et de his figuris vide glo. in. c. foris. de ver. sig. Et hoc facit ad. q. Dicebat in quodam rescripto aplice. q. rectores hospitalis et alie persone que degere contingerit in eodem possent ibi sepeliri. nunquid rescriptum illud viciet p. illam falsam latinitatem? Nam ubi dicebat q. debebat dicere. quas Jo. an. consuluit q. non viciat: q. potest saluari p. silensium. Nam illud verbum que. potest esse neutri generis et pluralis numeri. et facere relationem ad verbum. persone. et ad verbum. rectores. et erit casus accusatiui. Item p. supposito. q. simpliciter sumat illud verbum. que. vt faciat relationem ad verbum. persone. tunc cum sit modicus defectus non debet viciare rescriptum. ar. in. c. ex parte. de si. instru. Et sic elice secundam regulam. q. si falsa latinitas surgit ex modico defectu alicuius lre vel tituli: non viciat rescriptum.

Quare autem falsa latinitas viciet rescriptum? **Glo.** in. d. c. ad audientiam. dat rationem dicens: q. rescriptum pape: p. multas manus transit. et cum multa maturitate decoquit. Et ita nullum vicium continere debet. vti contra istam presumptionem non est admittenda probatio. Et **Dir. li. iij. tit. iij.** sequit glo. dicens. Secus esse in rescriptis impatoris et inferiorum lris. vel actis iudicium. q. non cum tanta deliberatione procedunt. Et in instris tabellionum: quorum fides aut creditum tabellionis inmittit. vide etiam Panor. in. d. c. ex parte. vbi dicit q. non solum defectus lre non viciat rescriptum. immo etiam fm Inno. defectus dictionis vel orationis non viciat: dummodo dependat intellectus materie. quous aliqui dicant fm eum. q. si est intolerabilis error in lra: vel dictione: secus. prius tamen dictum plus placet Inno. Cum p. bullam tollatur suspicio et oculi officialium sepe fallunt: vel possent distinguere fm Host. inter rescripta gratie et iusticie. d. **Car.** idem tenet in rescriptis gratiosis: dummodo sensus non mutet. Ad plus placet Panor. p. nota. in. c. cum venerabilis. de relig. do. Secus si sensus mutaret: vel induceret equiuocatio. Nam tunc defectus lre viciaret: vt in. c. inter dilectos. de si. instru. Et ex predictis potest decidi multe quoniones.

Quidam impetrauit ecclesiam sancti Paneracij. In lra vero dicebat Paneracij. Ita q. erat mutata lra. c. in. c. An ex hoc viciet rescriptum? **d. Car.** vt refert Panor. vbi dicit tenuisse q. non. Sicut enim defectus lre non viciat vbi constat de sensu: vt hic. Ita et si vna lra ponat loco alterius: vt in. q. nostra dummodo ex alijs appareat papam intellexisse de illa ecclesia sancti Paneracij. Secus si induceretur equiuocatio.

Alia questio. Papa mandat in rescripto impetrantem debere mitti in corpaalem: et fuit omissum verbum: possessionem. **d. Car.** dicit obtinuisse: q. p.

pter hoc non viciat rescriptum: q. p. alia verba apparebat de intentione pape. q. submittebat. et defendas inductum. Idem dicit si p. positionem vnius lre loco alterius induceret falsa latinitas. Sicut accidit in facto. Dicebat enim in quadam indulgentia. p. petuis spibus duraturis. debebat enim dicere duraturas. Et sic. a. fuit mutata in. i. Refert enim se consuluisse p. hoc non viciari: tum q. hodie curia non admittit exceptionem false latinitatis: tum per predicta. q. si cut defectus lre non viciat. Ita et si vna lra ponat loco alterius.

Quone q. rasura sit facta in loco suspecto. nunquid viciabit totum instrum. An solum illa ptem. cui coheret? **Oldra.** tenet q. non viciat totum. Secus in dicto testium. nam illud viciat totum ratione partis false. q. testis ex hoc redditur piurus. Et intellige quoniam instrum. habet plura capita separata. Vide ad predicta c. ex lris. extra de si. instru. vbi habet q. rescriptum aplice. p. rasuram in loco non suspecto non censetur viciosum: nec tamen pars potest corrigere. seu abradere si dependit errorem. immo careret oino comodo rescripti. et vide glo. singulariter in. d. c. cum venerabilis. et ibi Panor. q. rasura reddit suspectum instrum. si est facta in loco suspecto. etiam si videat delposita eadem manu: q. reperunt multi scietes adulterare scripturas aliorum. Ideo sume hanc cautelam. q. vbi cumq. notarius errauit ita vt oporteat aliquid radere et iterum reponere: vel facere aliquam lram in margine. debet notarius ad euitandam suspensionem in fine instrum. continuando se facere mentionem qualiter ipse rasit tale verbum: vel q. fecit talem lineam in margine. hoc etiam voluit Arch. **l. is. ita. xxxv. q. j.** videt etiam p. bari in. l. in fraudem. ff. de te. mili. et ibi hoc tenet **Bar.** Et ita habet hodie stilus notariorum quoniam rasura est in loco suspecto: tamen non est necessaria. si ex precedentibus vel subsequentiis potest elici veritas eorum q. cancelata sunt: vt ibi notabiliter dicit glo. Item nota glo. in. c. licet. de cri. fal. q. si lre essent clause rasura non noceret. Et nota fm **Hosti.** q. in curia est canon late inie in quemcumq. alium ab officialibus sup hoc in curia deputatis. qui rescripto bullato: vel notato mutata vna figuram in alia: siue lram: vel etiam dimidiam abaserit deleuerit cancelauerit vel mutauerit. sine illo: ad quos spectat: data licentia. Et dicit q. sepe publicat in curia: vt non possit quis pretendere ignorantiam. Posset tamen impetrans sine aliqua pena totam lram lacerare: ac etiam bullam. Nam licitum est cuiuslibet iuri suo renunciare. Et ex hoc habes q. simplex notarius qui lras apostolicas scripsit. non potest illas corrigere sine licentia officialis ad hoc deputati. Et vide **Ri.** in. iij. di. xvij. vbi querit. vtrum inueniens lram pape cuius efficacia iam expirauit: vt q. fuit data ad tempus quod iam transiit. et ludo non intentione. vt radi et aliquam lram in ea male formatam reformare: vel punctum facit: vel p. quocumq. alium modum aliquid in ea immutat: sit excoicatus: et concludit q. sic. q. quous illa lra non immutata sit inutilis. tamen p. rasuram sic mutari posset vt vtilis appareret. Verbi gratia si ibi erat scriptum. Post triennium minime valiturus. Et pro triennio poneret quinquennium:

Familia

diuite. Vide text. cum glo. notabili in c. licet. xlviij. distin.

An aut famulo infirmo debeat salarium? Rñ. cõter tenet q̄ nō. quia casus contingens in psonā illius qui locauit opas suas liberat cõductorem a mercedis p̄statione: vt. l. si vno. §. Item cum quidam. ff. loca. Hoc tñ limita. qñ salarium debet ali cui rōne p̄sone sue dumtaxat. Secus aut si dat sibi etiam cõtemplatione aliorum. put dat p̄tati. habet enī soluere suis iudicibus et alijs famulis. ad q̄rum obligationem non liberat p̄ mortem. vide de hoc singularia s. Aduocatus. 2. j. Locatio.

Quid de famulo qui cum dño suo de salario nō conuenit. An possit postmodum petere salarium. Rñ. fede. consilio. cccviii. dicit. q̄ si ille familiaris p̄sueuerat opas suas locare. et dñs cõducere opas ministrozum. q̄ salarium debet eidem. saltem vsq̄ ad summam. qua alterius opaz ministerio dñs fuisse conducturus. ar. l. si nō sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. Vide. j. q. j. sunt nō nulli. p̄ Archi. vbi dicit q̄ de aduocato sp̄aliter videt̄ dicere lex q̄ possit petere salarium incertum. ff. de var. cogni. l. j. Et p̄ hoc dicebat. d. Nico. contra. scribēdo fede. de hoc. q̄ si in aduocato hoc est inductum. ergo in ceteris ius cõmune. tñ in hoc seruanda est consuetudo patrie. vide etiam Bart. in. l. diuortio. §. qd̄ in anno. ff. solu. ma. q̄ si famulus est cõductus ad laborandum in rure pro. xij. in anno. et exactis sex mensibus in quibus minus laborat: vult discedere et petit medietatem p̄ci. q̄ nō debet habere medietatem. p. d. §. quod in anno. vbi Bart. dicit a simili. q̄ in possessionibz lombardie. in quibus vno anno seminat frumentum. In alio non. vel alia seges minoris valoris. tunc totum biennium cõputabit et inspiciet. sic in isto famulo computabit crasum cum macro.

Quid si promisi tibi seruire p̄ annum et aliquo tpe anni fui infirmus. nunquid teneo: supplere tēpus quo fui infirmus? Rñ. glo. in. c. si p̄pter tua. de rescriptis. li. vi. q̄ nō. vt. l. cum heres. §. stichus si heredi. ff. de sta. li.

Querit. Quidam dedit furnum. siue molendinum in emphiteosim. hoc adiecto. q̄ deberet recipiens gratis coquere. vel molere p̄ isto dante et familia sua. demum excreuit multum familia istius vltra solitum. An teneat coquere vel molere p̄ omnibus. An fm̄ numerum antiquum? De. et Abb. dicunt q̄ sic. Idem Panoz. in. c. quanto. de censu. Et dicit ibi esse text. fm̄ intellectum magis cõem. Nam ex quo iste recipiens potest se habere ad lucra. scz diminuta familia. Ita auctar: vt contrariorum eadem sit disciplina. nisi speciem mutasset: vt puta. effectus est ep̄s vel capitaneus. Et sic tenet multam familiam. Quid de famulo et famula qui seruiunt dño suo fideliter. et dñs non vult eis dare mercedem. pp̄iam fm̄ conuentionem factam: nūquid possint occulte de bonis suis surripere vsq̄ ad debitum? Rñ. Ri. in. iij. di. xv. q̄ licet tales peccent in modo accipiendi. tñ ad restitutionē nō tenent. Et ad p̄dicta facit quod notat Sco. in. iij. di. xv. vbi querit an damnificatus ab aliquo pos-

sit sibi satisfacere de bonis damnificatis: Et respōdet q̄ in duobz casibus pōt sibi satisfacere. Primo qñ ille damnificatus esset effectus dispensator bonorum damnificantis. et nō posset sibi fm̄ iuris formam. puidere. vt q̄ nō habet testes. vel p̄batōes vel q̄ est p̄sone potēs cõtra quam nō administraret sibi iusticia. Seco qñ inueniret de bonis illius vel aliquid sibi donatum fuisse. Tamen fm̄. S. Ber. et alios: volens sibi satisfacere de bonis debitoris auctoritate. pp̄ia peccat in septem casibz mortaliter. Primus est. qñ pōt sibi p̄ viam iuris puidere et nihilominus sibi facit ius. Seco qñ esset iudex publicus et in causa sua vellet ip̄emet iudicare quod est p̄bitum. Tercius est. qñ quis in causa sua iudicet. vnica. Tercius quando debitum non est liquidū sed dubium. scilicet an debeat habere: vel nō. actori nanq̄ probatio incumbit. Quartus est. quando est periculum generandi scandalum contra alius. vt quia alius culpatur de furto: vel maleficio tuo. et sic infamaretur indebite. Quintus est. quando esset periculum infamie proprie. vt quia reputaretur latro vel vsurarius. et huiusmodi. Sextus est. quando posset esse periculum personale sup̄ius. vt q̄ posset suspendi pro latrone pro tali actu vel huiusmodi. Septimus est. quando sibi satisfaciēdo mortaliter peccaret. postponēdo salutem anime sue p̄ recuperatione rei temporalis. quid enim prodest homini etc. Et Panoz. concludendo p̄dicta in. c. olim. el. j. de resti. spo. de mente Anno. dicit. q̄ etiā sua auctoritate pōt quis accipere rem furtiue. dūmodo ex hac acceptione nec malum. nec scandalū imminet. nec contra detinentem rem: puta. vxorem. cui custodia illius rei cõmiserat. vel contra familiarē suam vel quēcumq̄ alium. tunc enī debet eam in locū p̄stinū restituere.

Quid si dominus faciat suos iurare q̄ dicent ei si quem viderint. sciuerint. vel audierint surripisse aliquid de bonis suis? Rñ. v. b. distinguendo q̄ si iste dominus probabiliter habetur truculentus et ferus. nō tenentur seruire. quia illicitum fuit quod iuratum est. Si autem creditur mansuetus. et non nisi rationabiliter p̄cessurus. distingue quia si res tales sunt. q̄ pertineant ad custodiam illius qui iurauit. seruari debet. puta. Si quis viderit furem exportantem res que eius custodie cõmendate sunt. potest p̄sequi res furtivas. als tenetur datum restituere. Si autem non tenetur ad custodiam illarum rerum. tunc si potest probare. tenetur reuelare. si vō non potest probare. non debet reuelare. nisi talibus personis que possent p̄desse. et non obesse. Et si alio modo iurauit. non fuit licitum iuramentum nec obligatorium. Idem in sum. conse. lib. j. tit. ix. vbi dicitur fm̄ Hugo. q̄ si aliquis de testibus sinodalibus sciat solus crimen alicuius. non tenetur denunciare episcopo. licet iurauerit dicere crimina que sciret. nisi posset probare. als debet tacere. ne sit proditor criminis. ij. q. j. si peccauerit. nisi hoc faciat secrete. cum ep̄s vel alius cui reuelat secrete debeat corrigere huiusmodi criminosos. de hoc vide supra. Excommunicatio primo.

[Marginal notes in a smaller hand, partially obscured and difficult to read. Some legible words include: "Panoz. in. c. quanto. de censu. Et dicit ibi esse text. fm̄ intellectum magis cõem. Nam ex quo iste recipiens potest se habere ad lucra. scz diminuta familia. Ita auctar: vt contrariorum eadem sit disciplina. nisi speciem mutasset: vt puta. effectus est ep̄s vel capitaneus. Et sic tenet multam familiam. Quid de famulo et famula qui seruiunt dño suo fideliter. et dñs non vult eis dare mercedem. pp̄iam fm̄ conuentionem factam: nūquid possint occulte de bonis suis surripere vsq̄ ad debitum? Rñ. Ri. in. iij. di. xv. q̄ licet tales peccent in modo accipiendi. tñ ad restitutionē nō tenent. Et ad p̄dicta facit quod notat Sco. in. iij. di. xv. vbi querit an damnificatus ab aliquo pos-"]

V Sed hic querit de q. quotidiana. An istis denunciatoribus sinodalibus plene credat? *R. glo. in §. aliqui. iij. q. iij. q. sic. si denunciant notoria. Si vero aliud crimen: non credit eis nisi pbent. h. Bar. in l. diuus. ff. de cu. re. distinguit quedam esse maleficia graua. et in istis non credit eis. et sic loquitur d. l. diuus. quedam sunt maleficia non graua. et tunc quicquid ostendit denunciator ad denunciandum quod re ipsa inuenit. Exemplum. Mittit aliquis per civitatem ad accusandum ludentes et portantes arma et similia leuia. et in istis credit tali officiali referenti se sic inuenisse. Ita loquitur *fm. cum. l. j. §. quies. ff. de of. p. yr.* Si vero officialis non mittit ad referendum id quod videt. h. aliud quod reperit et auditu et fama aliorum. tunc talibus officialibus non creditur: sed prodest ut perueniatur ad inquisitionem. hec *Bar.* Et predicta videntur satis equa. per quibus facit consuetudo generalis totius mundi. licet *Pano. in. c. preterea. d. testi. co. de iur. et i. secundo dicto.**

Quid autem dicendum de statutis. seu consuetudinibus quarundam terrarum: que constituunt hominibus denunciatores. seu caparios ad denunciandum quoscumque inuenierint in vineis vel hominibus: si ne damnum fecerint: siue non. etiam si nil omnino comederent vel auferent. immo quod plus est tenent denunciare si inuenierint canes intrantes dictas vineas etiam si nil mali facerent. quod prima fronte videtur iniquitas. Sed dicendum quod ex quo dicte pmunitates prescribuntur statutis. tales denunciatores poterunt damnificantes denunciare. et merito eis dici potest. *Datere legem quam ipse tulit.*

Quid autem de sententiis episcoporum que fiunt quotidie. puta. quis amittit anulum. Episcopus ad instantiam illius fecit edictum. quod si quis inuenit dictum anulum: teneat sibi prestare sub pena excommunicationis etc. Tunc inuenit dictum anulum. h. quod tantum debet habere ab illo qui amittit dictum anulum non notificat. Querit an possit salua conscientia retinere dictum anulum in recompensationem illius quod habet de. An vero teneat: hoc non obstante: manifestare plato. Et dicendum quod inspicendus est tenor scripturarum episcoporum seu iudicium. Sunt enim quedam lre comminatorie que sunt valde generales. ut puta. quod petrus amittit talem rem. et quod ei furata sit deum et conscientiam et malo animo et hominibus. Et in hoc casu: ille qui habuit talem rem et retinet in compensationem: non est obligatus restituere: nec etiam manifestare: ex quo talis non habuit talem rem malo animo: nec conscientiam. Sunt etiam quedam lre que loquuntur magis specialiter etiam facientes mentionem: quod in casu recompensationis vel hominibus teneant manifestare. Et in hoc casu dicendum quod tenent: vel restituere vel saltem indicare prelato: ex quo constat de eius voluntate.

Ferie. feriarum quedam dicuntur temporanee. quedam repentine. quedam solennes. Temporanee sunt que dantur per fructibus colligendis: et sunt duorum mensium. gratia messium et vindemiarum. s. vno per messibus et alius per vindemijs. Et in omni terra dande sunt ferie per mes-

sibus. etiam si non crescat ibi annona. quia homines communiter grano indigent et habent necessesse sibi aliquo tempore puidere. Sed per vindemijs non dantur nisi ubi sunt vinee. vel saltem ubi est communis usus vini. Et in his non potest fieri processus iudicialis: nisi de consensu partium. ex eo. conquestus. Repentine vero ferie sunt quas imperator indicit. vel propter victoriam quam fecit. vel quia uxorem duxit. vel quia filius ei natus est: et hominibus. Et dicuntur repentine: quia repente siue subito indicuntur. Et nullus preter principem eas in dicere potest. Et de ferijs. la. nullo. Et has ferias populus tenet obseruare. saltem in publico. ex quo princeps potest eas indicere. Ferie vero solennes: siue festiue. sunt quedam solennitates que habentur in dicto. c. conquestus. et in. c. pnunciandum. de conse. dist. iij. s. Natalis domini. sancti Stephani. Iohannis euangeliste. Innocentius. sancti Siluestri. Circumcisionis. Epyphanie. Septem dies dominice passionis. et Resurrectionis cum septem diebus sequentibus. Ascensio. Penthecoste. cum duobus diebus qui sequuntur. Natiuitatis Iohannis baptiste. Annunciationis dominice. et assumptionis virginis. et natiuitatis et purificationis eiusdem. Duodecim apostolorum. beati Laurentij. Omnium sanctorum. sancti Martini: ac diebus dominicis. Dedicatio sancti Michaelis. Item dedicatio cuiuscumque oratorij. Item rogationes. tribus diebus ante ascensio. domini. Et ille festiuitates quas singuli episcopi in suis episcopis cum populo et clero duxerint venerandas. Item statuit *Eusebius. q. festum inuentionis sancte Crucis v. nonas May solenniter celebret. de conse. dist. iij. Arue. Item festum corporis Christi. ut in de. si dominum. de reli. et venera. sanctorum. Et nota quod inter predictos dies sunt quidam qui de facto non festantur: quoniam ad cessationem ab operibus: sed videntur abrogati per contrariam consuetudinem que in eis habet locum: cum non ita sint de precepto: sicut est dominica et maiores illa. Isti autem dies sunt tres dies rogationum. Quidam etiam non seruant omnes septem dies passionis. nec etiam totam octauam pasce. etiam quo ad cessationem ab operibus. quia quasi vbiq. consuetudo est in contrarium. Nota tamen quod consuetudo non excusat: quoniam ad festa iure diuini. De festo autem dedicationis cuiuscumque oratorij fundata est consuetudo terre vel parochie. licet de iure aliud sit. Idem dicendum de festis euangelistarum et quatuor doctorum principalium: seruandam. s. fore consuetudinem. Et archid. floren. dicit in dictis festis: siue dubio: cessante consuetudine posse operari.*

An autem episcopus cum clero sine populo possit in dicere festum? *D. an. in dicto. c. conquestus. ut refert Pano. in. ibi dicit. olim obtinuisse quod non per illam literam. Sed postea mutauit sententiam dicens. quod solus episcopus cum clero seu capitulo hoc possit. quia in his que tendunt in anime fauorem: quilibet est subiectus episcopo. de fo. compe. cum sit. Sed Pano. ibi tenet oppositum. Nam*

non sine mysterio in dicto. c. conquestus. 7 in dic. ca. pnunciandum. fuit facta mentio etiam de populo. unde scias. q. licet in spectantibus ad iurisdictionem episcopi. possit ipse cum capitulo facere statuta. vt circa punitiones malefactorum. vt in. c. vt antmaz. de pñ. li. vi. Sed in alijs in quibus vertit interesse aliorum: non potest episcopus statuere sine consensu illorum. vel saltem debent esse presentes. vt notabiliter dicit Inno. in. c. vestra. de loca. Idem tenet Federi. Idem archi. in di. c. pnunciandum. Credit tñ Panor. q. vbi populus non haberet legitimum eñz pdicendi: non obstat pdictio. Puta. Episcopus vult precipere festum sancti alicuius. qui traxit originem de illo loco: vel quid simile.

Quando debemus festum incipere? Rñ. qñtum ad feriacionem a vespera in vesperam. eñ. e. omnes. Et intellige vesperam. i. sero. s. ab vltima parte diei precedentis seu vigilie. s. immediate post. xxiij. horam vsq. ad vltimam partem diei festi. Et hoc intelligendum videt de iure. Secus vbi esset consuetudo in contrarium: put de facto est quasi vbi q. Et ideo arch. flo. in sum. dicit q. opates in sabbatis. vel vigilijs festiuitatum vsq. ad terciam horam noctis 7 vltra quasi ad mediaz noctem. ex eo q. pñmuniter persone plus eo tempore in hoc volunt sibi fuire q. alio. Et nisi quis illo tempore laboraret: vt ceteri: amitteret in magna parte concursum psonar. unde 7 lucrum: videt hoc posse tolerari. attento more generali patrie in hñdi. Quis est statutum ecclesie in obfuatione cessationis ab operibus diebus festiuis sit de vespera in vesperam. s. sero. de conse. dist. iij. pnunciandum. tamē mos patrie multum habet modificare inchoationem 7 terminationem festoz. cum etiaz habeat tollere 7 instituire ipsa festa. ar. de conse. dist. iij. rogationes. Et precipue attento. q. post sero diei festi possent laborare fm illud. e. pnunciandum. cum tamen non operent pñmuniter vsq. ad mediam noctem. 7 sic videt admittenda talis compensatio. Sero vigilie cū sero festiuitatis. Si tamen ab officialibus ad quos spectat talia regularē ordinare. q. post primam horam noctis. vel secundam: sub certa pena nullus oparet melius esset. 7 tunc omnes tenerent fuare. 7 fruando nulli eoz fieret preiudicium.

Quibus abstinendum est in festis? Rñ. videt vt homines meli⁹ possint vacare diuinis. debent abstinere ab omni opere seruilis. i. non solum a peccato. s. etiam a mechanicis 7 agricultura 7 hñdi. vt nec mercatum fiat. nec placitū. nec aliquis ad penam iudicet. vel ad mortem. nec iuramenta fiant nisi p pace. hec tñ intellige quo ad iuramenta iudicialia. In alijs vō pñmunitur est.

Quid autem intelligat p opus fuile: quod est phibitum? Dic fm Ri. in. iij. dist. xxvij. q. qñdam est opus seruale materialiter. s. non formaliter seu finaliter. vt est scribere vel portare ligna vel lapides. non ppter lucrum s. ad edificationem ecclesiarum. 7 tale opus seruale non phibet hoc precepto. Quoddam est opus fuile formaliter 7 finaliter.

liter. sed non materialiter. vt cū quis in corde suo meditatur aliquod scientiale. ordinatum vt ad proximum 7 pñm finem ad lucrum temporale. vt est in aduocato qui studet ppter lucrum consequendum. Tale enim opus seruale non phibetur sub pena peccati mortalis. Quoddam est opus seruale materialiter 7 finaliter seu formaliter. Quando scilicet ordinatur ad lucrum tanq. ad proximum 7 pñm finē: vt portare ligna vel lapides. vel scribere principaliter ppter lucrum 7 huiusmodi. Et hoc opus seruale phibetur p pena peccati mortalis. Et hec distinctio facit ad multas questiones.

Et primo an liceat laborare in festis ad edificationem ecclesiarum 7 piorum locorum. pños redditus non habentium. Et dicendum est per predictam distinctionem: q. sic. quia licet tale opus sit seruale materialiter: non tamen finaliter. Et ppter hoc dicit Donal. q. diebus dominicis 7 precipuis festis etiam beate virginis et apostolorum Petri 7 Pauli. 7 etiam die passionis possunt homines arare agros pauperū: 7 laborare ad opus eorum. Et similiter si non sit prohibitum ad edificationem ecclesiarum 7 piorum locorum pños redditus non habentium. vt ad portandum ligna 7 lapides 7 similia. Dum tamen. ppter huiusmodi laborem audire missam 7 diuina officia ad que homo tenetur: non dimittat. Non tamen pdicta licet facere diebus pasche 7 pentheco. nisi als psuetudo esset p epm approbata. 7 non licet tunc laborare p totam diem. vel vsq. ad magnam fatigationem.

Secundo queritur an liceat scholaribus vel doctoribus in festis studere? Et patet responsio per predicta q. sic. quia dato q. tale studium sit seruale finaliter. non tamen est seruale materialiter. imo potest dici q. in multis: tale studium non est seruale etiam finaliter. quia multi student: nō principaliter ppter lucrum s. ppter scientiam consequendam. Et hoc est quod dicit Panormita. in. c. omnes. extra eo. q. nullo iure studium phibetur. imo suadetur in. c. nunq. de conse. dist. v. Et maxime studium suadendum est iuuenibus. quia relicto studio: voluptatibus intendunt. imo ad ecclesias vadunt vt videant pulcras dnas.

Tercio queritur. vtrum scholares legentes diebus festiuis excusentur. licet habeant aliquale salarium. Et patet responsio per predicta q. sic. q. principaliter non legunt ppter lucrum. Quia lectura datur eis potius vt doceantur q. doceant: vt sic se assuefaciant: nō tamen debent facere principaliter propter lucrum. Sed in consequentiam non nocet: dummodo legant illis horis: quibus necessario non instatur circa diuina. Doctores tamen legentes principaliter ppter lucrum: nescio a peccato excusare. Idē de scholari. q. tunc eēt op⁹ fuile 7 materialit 7 finaliter.

Quarto quero. an in pdictis diebus liceat venari. piscari. vel aucupari. Responsio patet ex pdictis. Nam si quis talia operatur principaliter ppter lucrum: tunc phibetur. quia tunc est opus

... materialiter finaliter...
... licet habeant aliquale salarium...
... venari. piscari. vel aucupari...
... principaliter ppter lucrum...
... tunc phibetur...
... opus fuile materialiter finaliter...
... licet habeant aliquale salarium...
... venari. piscari. vel aucupari...
... principaliter ppter lucrum...
... tunc phibetur...
... opus fuile materialiter finaliter...

ferule materialiter et finaliter. Secus si non principaliter propter lucrum sed ad recreationem. Licet in consequentiam sibi resultaret aliqua utilitas temporalis. ut puta. pro usu suo et familie.

¶ Quinto querit. An liceat scribere in festis? Responso patet ex predictis. Nam locare opus et pro precio facere ut faciunt scriptores conducti ad hoc. hoc nullo modo licet. quia esset opus ferule materialiter et finaliter: sed lectiones suas notare. vel sermones postillare. vel scribere. quos notant stilo. vel plumbo facere possunt. presertim si alii non possent memorie retinere. Et hoc patet: quia hoc casu non est opus ferule finaliter. Secus si tales locarent opus suas ad predicta facienda. vel ad corrigendum libros alienos. nam tunc esset opus ferule utroque modo.

¶ Sexto querit. quid de designatoribus quibus diebus festis fere per totam diem morantur in ecclesiis depingendo seu retrahendo in tabulis suis figuras pulcras: quas reperiunt in pariete. An liceat. Dicitur potest per predicta quod sic. quia ibi non est opus ferule finaliter principaliter. sed principaliter hoc faciunt ut adiscant. sed in presentia in futurum et de longinquo licet sequantur.

¶ Septimo. quid de citaristis et alijs qui suis virtutibus instrumentis in festis. An liceat. Responso patet ex predictis. Nam si faciunt principaliter propter lucrum: videtur opus ferule utroque modo. et sic prohibetur. Et si huiusmodi instrumentis utuntur in corais et huiusmodi etiam sine lucro: non licet. nisi cum circumstantijs que requiruntur in corais: quas vide sub capitulo. Corais.

¶ Nota tamen. quod quatuor de causis licitum est operari in festis. Prima est necessitas. Unde secundum vii. segetibus iacentibus in agro. aut fenis in prato. si imineat tempestas vel pluuia: possunt inde remoueri. Item non creduntur peccare carnifices et pincernae: qui in festis preparant ea que comedere debent in crastino. si non potuerunt in die precedenti comode preparare: aut preparata sine periculo reservare. Item ob necessitatem videntur excusari barberij. et minutores ac paratores equorum si in festis hoc faciunt principaliter propter necessitatem eorum quibus seruiunt. Secus si propter cupiditatem lucri. Sed illi qui de talibus requirunt eos excusant. si aliter sibi non poterant comode providere. Alioquin non excusantur secundum vii. et Rod. sed quo ad barbitonsores barbaram radentes. non video que causa rationalis et excusabilis possit occurrere: quod non possint differre post festa. Idem dicitur de vectoribus peregrinorum in vehiculis aut iumentis: qui non propter questum tamen sed principaliter propter necessitatem eorum quibus huiusmodi opera impendunt secundum Donal. Adde etiam predictis quod notat Archiepiscopus florentinus in sum. quod cuiuslibet licitum est laborare pro sustentatione sui et familie in festis quando alio modo non potest sustentari. Ita tamen quod non dimittantur diuina. Et hoc etiam licet in maioribus solennitatibus. Erit tamen bona cautela hoc facere cum dispensatione episcopi.

¶ Sed quid de molendinis? Responso secundum vii. In molendinis aduentum vel ad aquam: que abique magna opera hominis exercent. Credo suanda: consuetudinem regionis: non prohibitam a prelati. Molendina vero cum iumentis: debent conquiescere.

¶ Quid de viatoribus et cursoribus. Responso. Asten. de mente Rod. quod siue hec faciunt pro pecunia siue non non audent eos condemnare. Secunda causa operandi in festis dicitur raritas. Et ideo extra de ferijs ca. licet. dicitur quod diebus festiuis et dominicis licet capere allecia. quia non semper piscari possunt: sed temporibus determinatis. Tercia causa dicitur paucitas. Non enim propter quodlibet modicum opus quis peccat mortaliter: operando in festis. ut si in vinea vel in agro purget quid modicum quod restabat per incuriam. vel reget fracturam in sepe et huiusmodi.

¶ Sed quantum opus homo sine peccato facere possit: recurendum est ad arbitrium boni viri. Quarta causa dicitur pietas. Pietas enim suadet dari tutores et curatores pupillis. et alijs miserabilis personis etiam diebus festiuis. Suadet etiam pertinencia ad pacem et concordiam. ut. C. e. l. fi. Possunt etiam omnibus diebus feriatis agi ea que sunt voluntarie iurisdictionis: ut adoptio. emancipatio. excommunicatio. absolutio. ubi non requiritur cause cognitio. puta in criminibus notorijs et manumissione C. e. l. actus. §. in his.

¶ Quid de illis qui in vigilijs festorum feriando: mittunt equos vel alia ad ferendum necessaria in die festo. Responso. Rod. quod si ea que afferunt sunt necessaria ad diem festum. Ita quod sine eis non possent ipsum comode transire nec ante super his habentibus sibi poterant providere: possunt excusari propter necessitatem. alii non: maxime si faciant hoc in festo. ut habeant sua vehicula. et alia ad quotidianam operam exercenda. Per huiusmodi enim necessitatem sunt excusabiles vectoribus mercium et vinorum ad loca remota: cum sine graui incomodo non possent in festis vacare ab eundo et quadrigando. Idem Asten.

¶ Quid de illis qui a dominis suis operari coguntur in festis. Responso secundum vii. si iusto metu inducti hoc faciunt excusantur. alii tenent non obedire nisi in licitis et iustis. Qui vero debent dominis suis veteram et afferunt diebus feriandis: ut debentibus alijs laborare propter laboribus liberi possint non se excusabiles: nisi forte ad hoc arta necessitas eos cogat. Idem Asten.

¶ An autem predicti qui compelluntur laborare in festis: possint percipere mercedem suam? Dicitur quod sic: ne domini propter hoc perliuiores ad operari faciendum reddant. Et ne ob delictum suum comodum consequantur.

¶ Quid de eunibus ad mercata: que fiunt in festis. Responso secundum vii. Si aliquis hoc faciat non consuetudinarie: sed pro sua necessitate: non credo quod peccet mortaliter. Secus si consuetudinarie. seu lucrati di cupiditate: maxime subtrahendo se a diuinis.

Feudum

gratitudines: que enumerantur in li. feudo. in ti. qui. mo. feu. amit. c. j. 7. ij. Septimo si vasallus scienter negauerit feudum aut partem. aut conditio nem eius. Secus si ignoranter. q. si vasallus non vult ostendere de parte feudi: presumetur q. totum teneat in feudum. Octavo si vasallus feudum alienauerit. Et si quidem p. parte alienauerit: illam partem amittit. 7. libere ad dominum reuertit nulla p. scriptione obstante. Nec p. dicit vasallus si p. factam alienationem recuperauerit feudum ipsum nisi ignoranter alienasset. Nono si vasallus dñm accusauerit. aut si testimonium contra ipsum tulerit in causa non tñ criminali h. etiam civili. Licet quidam dixerint q. in civili potest. Decimo si vasallus vocatus a domino: q. secum vadat in expeditione publica. puta. vocatus ab impatore vt secum veniat romam p. suscipienda corona 7. bñm non venerit. nec alium p. se domino suo acceptum miserit. vel ei stipendia milicie non dederit. Et q. dem quando p. fidelitatem non seruataz amittitur feudum: non intelligit ipso iure sed per sententiam. Si v. alienatum fuerit: ipso iure perditur fm Inno.

Quando dominus amittit ius qd in feudo habet. Rñ. fm Hostien. Sicut vasallus amittit feudum p. culpam. ita dominus p. pietatem feudi. vt in li. feu. si de feu. p. tro. fu. c. domino p. mittente. Dominus enim vasallo debet vicem rependere. vt in li. feudo. n. de forma fide. c. j. in fi. Et si nō rependerit. merito censetur malefidus. vt est ille q. contra vasallum de p. h. ensus fuerit perfidus. xxi. q. v. de forma. r. c. v. distin. esto subiectus. extra de iureiuran. peruenit. Et talis etiam p. uatur iure quod habet in vasallum: 7. feudum transit ad superiorem. non tamen ipso iure sed per sententiam.

Quid si dominus moriens plures filios relinquat. nunquid vasallus iurabit fidelitatem omnibus. Rñ. fm Hosti. non puto. quoniam vasallus non cogit p. vno feudo plures habere dominos: maxime in comitatib. ducantibus. marchionibus. qui hodie diuidi non possunt. Sed si vasallus moriens plures filios reliquit omnes dñr iurare fidelitatem: si feudum indiuisum hñt. h. si ex diuisione: totum feudum ad vnum peruenit: ille solus iurabit.

Utrum filius repudians hereditatem patris. possit retinere feudum. Rñ. fm Hostien. non. h. aut totum debet retinere: aut totum repudiare. nisi forte eum dominus tanq. de nouo beneficio inuestiat: agnatis consentientib. tunc enim bene retinet feudum sine aliquo onere hereditarie. 7. dicuntur agnati qui per virilem sexum descendunt. Cognati v. qui per femineum. Agnati v. bene possunt aliquod feudum retinere repudiata hereditate. vt in constitutione Federici. an agnat. vel filius defuncti: repudiata hereditate. possit feudum retinere. c. si p. rigerit.

Utrum feudum possit per vasallum legari ecclesie. Rñ. fm Hostien. Si feudum fuit de came

ra domini 7. ad tempus datum: non potest legari nec etiam heres succedit. Similiter etiam ecclesie non potest legari si de natura feudi est q. vasallus fuit in p. p. s. Et in tali non succedit clericus etiam si sit filius fm Hosti. Si v. sit paternum 7. perpetuum. tunc potest p. anima legari: nisi consuetudo repugnet. Nota tñ fm Hostien. q. libri antiqui non habent in illa lege imperialem de p. bi. feu. alie. p. Federi. vbi de hoc dicit. Illam clausulam p. anima iudicare. vnde vel illud v. b. remoue. vel intellige q. est p. sonale vel t. pale vel etiaz qñ sit in fraudem. Et de hoc qd dicit Hostien. q. t. pale feudum non pot. alienari. Secus si p. petuum. quia tunc alienari potest. 7. in mortuario ecclesie dari. Panormitanus in. c. ex parte. de feu. approbat hoc dictum. Et dicit q. hoc non reperit ibi ab aliquo reprobatum.

Quid si vasallus p. mittat crimen lese maiestatz p. principem: p. p. qd publicant omnia bona sua nunquid ad principem puenient bona feudalia. Rñ. Sui. dur. q. ius in re qd competeat vasallo. s. vtile dominium pueniet ad p. n. c. p. m. S. j. directum dominium apud immediatum dominum remanebit. quia v. non decet principem p. feudo finire nec p. se nec p. substitutum. p. n. c. p. m. recipi. et p. extimatione vtilis dominij. Dominus v. in mediatus recipit partem aliam p. c. j. p. directo dominio. ff. de le. ij. qui solidum. S. j. Fiscus em. potest vendere rem quam cum alio habet p. munem restituendo alteri. p. rata p. c. j. partem. L. de coi. re. al. l. ij.

Nunquid ob delictum patris filius p. dat feudum. si tale fuit delictum p. p. qd pater perderet feudum. Rñ. Hof. dicit standu consuetudimbo locor 7. p. s. tutionib. feudoz. Et in regula non dicit q. aut feudum est paternum id est quia habuit originem in p. s. onia patris. Et tunc filius p. uat iure feudi. Aut est a genere v. teriori 7. tunc secus. Et cum hac opinione transierit Jo. an. 7. d. an. in. c. ex parte. de feu. S. j. Panor. ibi plensius distinguit. iuxta no. per Bart. in. l. eum qui. ff. de interdic. 7. in. l. vt iurisiurandi. S. si liberi. ff. de op. li. q. aut pater p. misit delictum p. p. qd directe venit priuandus feudo. vt quia alienauit feudum. vel commisit delictum p. tenorem iuramenti. Et tunc nocet filio. etiam si p. cessit a genere v. teriori. ar. in. l. j. ff. si quis ali. te. p. bi. 7. in. l. cum ratio naturalis. ff. de bo. p. scrip. vbi patet. q. delictum vni. nocet omnib. p. ximiorib. qui sunt inferioris gradus. vnde si quis interfecit planguineum cui debet succedere ab intestato: fiscus occupat hereditatem. nec veniunt alij consanguinei qui sunt inferiores in g. du. vt in. d. l. cum ratio. 7. qd ibi no. Si autem non est tale delictum p. p. qd dominus p. uat directe feudo. h. p. quandaz p. sequentiaz. puta quia est dam natus: ob aliquod beneficium. Ita q. bona veniant publicanda. Et tunc procedit distinctio. Nam si feudum est paternum nocet filio. Secus si est a genere v. teriori. Et nota q. eadem questio potest formari in iure patronatus. Nunquid pu-

blicatis omnibus bonis: perdant filij ius patronatus quod descendit a suis antiquioribus. Vide glo. notabilem. xvj. q. vij. filijs. que tractat. nunquid iudex secularis possit priuare laicuz iure patronatus ecclesie. Et nunquid veniat cum vniuersali publicatione bonorum. vide etiam bonam glo. in. c. satis puerum. l. vij. distin. que dicit. q. licet pater commiserit crimine lese maiestatis. ex quo filij efficiunt infames. Et ad. l. iul. maie. l. quis q. s. filij tñ clerici non incidunt in infamiaz. Et p. pñs non dñt pde re bona. qd no.

¶ Ultimo querit de qone quotidiana. Pone q. valallus alienauit feudum irrequisito domino. h. apposuit clausulam. saluo iure domini. nunquid iste nihilominus perdat feudum. Panor. vbi s. dicit. Bal. r. coll. que sit causa bene amit. c. j. tenere q. sic: quia factum subsequens est contrarium prestationi. Ad hoc. c. ea te. d. iureiu. Secus dicit si adiecisset hec verba. q. nec aliter. nec alio modo alienare intendit. qd no. Panor. ergo hec vba q. dño contradicente non videat facta alienatio. Nec Panor.

Fides. Dicitur omnes teneant habere fidem explicitam. An quilibet teneat credere seu scire omnes articulos fidei explicitate. Rñ. fm. Dire. l. j. q. est quedam fidei mensura ad quam quilibet tenet. et que sufficit simpliciter. et forte omnibus laicis. s. q. oportet quilibet discernentem et maxime ad cultum ad fidem accedentem: credere q. deus est. et q. est punitor omnium malorum: et remunerator omnium bonorum. Alios autem articulos sufficit q. credat simpliciter et implicite. id est q. credat vix esse: quicquid credit ecclesia catholica. Sed hanc mensuram debent clerici excedere: maxime prelati: et quicquid habent curas animarum. Nam tenent scire explicitate et districte omnes articulos fidei qui continentur in symbolis. Credo. et quicquid vult. et in scilicet generali edito. xxxvj. distin. c. j. ij. et iij. Episcopi vero tenent plus scire. vt scilicet circa predicta opponere et rñdere et hereticos psequi et confutare. ex de hereti. excommunicamus. el primo.

¶ Sed quid pdest laicis fides implicita? Rñ. dicitur vbi s. q. si talis ratione naturali dicat q. pater maior est filio: vel prior. vel q. tres persone sunt tres res distincte ab inuicem. vel aliud simile: dummodo sic credat. quia credit ecclesiam sic credere. et suam opinionem fidei ecclesie supponat. nec suum defendat errorem: h. paratus sit credere: sicut credit catholica ecclesia. nunquid hereticus iudicat. q. licet sic male oppinet. tamen non est illa fides sua. sed est fides ecclesie. hoc etiam notat Innocen. de sum. trini. et fi. ca. c. j. et Hostien. in pñmio circa fi. Idem panor.

¶ An autem ecclesia vniuersalis possit errare. Rñ. Panor. in. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. dicit q. ecclesia vniuersalis non potest errare. s. in fide seu articulis fidei. Et p. hoc tantum orauit Christus ad patrem: vt in euangelio. Ego p. te orauit petre et c. Et

sic intellige. e. a recta. xxij. q. j. In alijs autem non solum ecclesia particularis vix etiam vniuersis. s. collectio fidelium: seu psilium generale potest errare et de hoc est tex. clarus in. d. c. a nobis. vbi dicit. q. iudicium dei: veritati que nunquid fallit nec fallit sp. innitit. Iudicium autem ecclesie nonnunquam opinionem sequit: quam fallere sepe contingit et falli. Et sic finit Panor. iste tex. dz intelligi indistincte. q. ea dz rō est in ecclesia vniuersali. Nam et psilium generale p. qd representat ecclesia vniuersalis: bene posset errare excommunicando de facto platum: qui non erat excommunicandus ex ea latenti: q. non potest diuinare licet locum dei teneat in terris. vt in. c. vt nfm. vt ec. bene. Sicut errauit psilium sup. mrimontū p. bendum inter raptorem et raptam. Et dictū Die ronimi. melius sentientis. postea fuit platum statuto psilij vt pbat. xxxvj. q. ij. in. c. tria. Juncto. c. placuit. Et adde ad p. dicta glo. in. c. vnico. de reli. et ve. san. li. vj. que singulariter dicit. q. in canonizatione sanctorum non est credendum ecclesiaz errare. lz accidere possit vt est tex. in. d. c. a nobis. hec glo.

¶ Querit an frangens fidem frangenti sibi: peccet mortaliter. de quo b. xxij. q. j. c. noli. Rñ. fm. Panor. in. c. puenit. el. ij. de iureiu. q. illa autoritas dz intelligi: qm. due obligationes respectuans ad inuicem. vt q. ego. pmili tibi certum quid: q. pmisi sibi tibi aliqd aliud. Et tunc si non adimplet ex parte tua. nec ego teneo: ex parte mea. Et ita dz intelligi dicta autoritas. Quisq. vobis obligationes non respectuans ad inuicem. i. non slectunt ad idem factum: h. ad diuersum. puta. pmisi tibi simpliciter dare certum librum: et iuravi. Tu etiam postea simpliciter iurasti aliquid p. me facere. Certum licet ego non adimpleam. pmisionem meam: tu tñ non euitas p. iurum. si difers adimplere. pmisionem tuam. q. tu non pmisisti rōne pmisionis mee h. simplr. Et de spē ad spē non admittit p. pensatio. vt notat in. c. ij. de depo.

Filius. Nota ex dictis Panor. in. c. innotuit. de elec. et in. c. tanta. q. si. sunt le. q. qdaz sunt filij legitimi tñ: vt adoptiu vel arrogati. et dicunt legitimi tñ. q. fm. nāz nō sunt filij. h. fm. leges dñtaxat. et isti si sunt emancipati a pte legitimo. in nullo succedunt ipsi pñ. h. si nō sunt emancipati: succedunt pñ legitimo vnacū legitimis et naturalibus. De hoc vide s. Adoptio. Quidaz s. filij legitimi et naturales vt s. nat. ex lūmo mñ. vero vel putatiuo. Et dicunt naturales. q. h. naturā s. geniti. dicunt legitimi: q. pñctio pñctū est approbata a lege. Isti succedunt pñtibz ab intestato. Dñ oibz exclnsis ipsi pferunt. vt in. au. de here. que ab inte. def. Et sunt quasi domini viuētibz pñtibz. Solum em. deest eis ad mñstratio. vt in. au. de here. qua. et dif. s. h. sui. Et ideo ex consuetudine a lege inducta filij comitum appellantur comites. etiam in vita parentum. vt no. xxij. q. j. c. si. iuncta glo. Quidam sunt filij spirituales et legitimi. vt suscepti ex baptisate. vel confirmatione. Et isti in nullo succedunt parentibus spiritua-

Filius

Filius. Quidam sunt filij naturales trii. 7 generaliter omnes nati ex coitu possunt dici naturales. si aliquis est coitus non approbatus a lege. seu qui a lege nomen non sumit. vt cum consanguinea vel coniugata. vel adultera. vel ex meretrice. vel ex concubina. cum quis habebat plures. vel ex concubina: quaz non habuit ex indubitato affectu. Et hi per legem civilem vocantur spurij. Est 7 alius coitus: qui est cum vnica concubina retenta in domo. Et isti filij nati ex hoc coitu vocantur per legem civilem naturales trii. vt patet per Bar. in l. in concubinato. ff. de concubi. vbi querit. Quid si aliquis habet vniam mulierem extra domum suam. vtrum ista dicatur concubina: adeo qd filij nati ex ea dicantur nati ex concubina: Glo. ibi dicit. qd non. quia requiritur habitatio simul. Istud etiam tenet Dy. dicens. qd in concubinato requiritur indubitatus affectus sicut in vxore: cuius affectus presumptus inducit per cohabitationem.

An autem isti filij tam spurij qd naturales succedant parentibus. Dic concludendo dicta glo. in l. si qua illustris. l. ad orphi. 7 Bar. ibi 7 in l. si gener. ff. de his qui. vt indi. 7 Pano: mitanus in dicto. c. tanta. qd spurij qui habent patrem incertum. vt nati vulgo: ex coitu meretricali qui coire non est damnabilis fm l. in dicta. l. si qua. qui non accusantur ppter vilitatem vite. Isti succedunt matri equaliter cum legitimis. vt in situ. de succ. cogna. §. vulgo. Fallit in matre illustri. vt in dicta. l. si qua. Patri vo in nullo succedunt. etiam non extantibus liberis. vel coniuge. Si vo est spurij natus ex coitu reprobo. tunc isti tales non succedunt. neq; patri. neq; matri. vt in Authentica. qui. mo. na. effi. §. si. Ille autem dicitur ex damnato coitu fm l. in autenti. ex complexu. l. de ince. nup. qui potest accusari. vt adulterij. stupri. 7 generaliter natus ex muliere: quaz quis non potest habere in vxorem ratione consanguinitatis. affinitatis. religionis. vel ordinis. vel alterius matrimonij. seu cum quis habet plures vel etiaz duas concubinas simul. Et hi omnes nec a patre. nec a matre fm leges alende sunt. Natus vo ex meretrice alendus est a matre. talis enim coitus licet sit damnabilis in foro conscientie: non tamē in foro civili. Idem dicit l. de nato ex muliere qd seruit in caupona. 7 ministrat vna intemperantie: qd alendus est a matre. vt. l. si ea que. 7 l. que adulterium. l. de adulterij. Nati vo ex concubinario coitu succedunt matri cum legitimis. vt in dicta. l. si qua. etiam si sit illustris. Et isti succedunt patri ab intestato in duabus vncijs totius hereditatis: dummodo non extant filij legitimi. vel coiunx legitima. vt in Authentica. licet parens. l. de na. li. Et fm glo. in dicto. c. tanta. 7 in. c. nisi cum pridem. de renunc. hoc procedit etiam de iure canonico. licet Goff. fuerit in contraria opinione. §. Hostien. tenet primam opinionem quam etiam sequit Pano: quia in hereditate standus est iuri civili. ex quo ius canonicum non disponit in contrarium. *Blasius...*

Si autem queras. quare est qd spurij qui habet patrem incertum non succedunt patri sed matri. Glo. in dicta. l. si qua. dicit qd huiusmodi spurij succedunt matri 7 non patri: cum habeat incertum. naz si haberet certum. tunc succederet in duabus vncijs: eo modo quo dictum est. nec huiusmodi spurij succedunt matri: si est illustris. p. ter. in dicta. l. si qua. ibi. Illustribus: nominari spurios. satis iniuriosum est. Et hoc est qd dicit Bar. in l. ex facto. ff. ad trebel. qd in privilegijs legitimatio nis p imperatorem sibi concessis excepit filios spurios illustrium 7 spectabilium psonarum. Et hoc quia in illis omnibus illa soboles plus abhorretur.

An autem predictis spurijs ex damnato coitu possit aliquid relinquere. Rñ. Bart. in Autenti. ex complexu. l. de ince. nup. dicit. qd licet de iure civili per illam autenticam huiusmodi spurij sint indigni omni substantia. adeo qd nihil potest eis donari. nec testamento relinqui ab eorum patre. immo nec alendi sunt. Sed de iure canonico secus. vt extra de eo qui duxit in ma. c. cum haberet. Et per hoc dicit se consuluisse: qd vsq; ad sufficientem quantitatem pro alimentis pater potest huic filio spurio relinquere. Et eodem modo filie sine spure p dote sua. quia sine aliqua dote non potest aliquid nubere.

Quero an pntes istis spurijs succedant. Rñ. Bar. in dicta. l. si gener. dicit qd eodem modo. quo isti filij succedunt parentibus. ita parentes ipsis filijs.

Quero vtrum sit aliquis modus per quem pater possit relinquere filio spurio. Respondeo. Bart. in dicta. l. si gener. dicit. qd est vnus clarus. Nam de iure canonico talis filius debet aliquid a patre. vnde erit modus qd relinquatur sibi tantum qd sufficiat ad alimenta. hoc modo: relinquo filio spurio in vita sua fundum pro alimentis. 7 post mortem sit suorum filiorum: quibus potest relinqui. vt. l. si. l. de natura. li. Idem dico in dote. qd dotis fauor est sicut alimentorum. Et ita dicit de facto se consuluisse. Et hoc. nisi excedat magnam quantitatem. Nam tunc forte presumeret fraus p. l. j. l. de natura. li. Aliuz casum habes. §. Societas. q. xxi. vide etiam eundem Bart. in l. si is qd ex bonis. de vul. 7 pu. sub. vbi notat ex illa. l. mirabili. qd licet naturalis. vel spurius. prohibeatur succedere patri. tamen non prohibetur fratri suo pupillo succedere etiam ex iudicio patris. Casus est fm eam de naturali filio in dicta. l. si is. De spurio vo notat glo. in Autenti. qui. mo. na. effi. sui. in si. coll. vij. que notabiliter dicit. qd si vulgariter substituat: non possit. quia patri heres esse videtur. Si pupillariter pot. quasi pupilli sit heres. vt in l. de pu. sub. §. j.

Quero quid debeat facere fm pscientiam ille. in cuius pscientia pmissum est de restituendo spurio. Rñ. Bar. in d. l. si gener. qd salua rōne theologo legaliter loquendo: dz dare filio: 7 nō spurio: nec retinere p se.

Marginal notes on the right edge of the page, partially cut off. Visible text includes: 'Si autem queras...', 'An autem predictis...', 'Quero an pntes...', 'Quero vtrum sit...', 'Quero quid debeat...'

Filius

q̄ partus potest esse primi viri: ac etiam secundi. **Jaco.** de bel. disputavit hanc questionem et dixit q̄ primo debet inspicere cui assimilatur. Si non apparet cui assimilatur. Inspici tunc debet in cuius domo natus est. vt. l. si vicinis. C. de nuptijs. Alis nullius filius dicitur. **Sed Bar.** dicit. q̄ illud qd dicit de assimilatione: non placet: quia de cogitatione mulieris tempore conceptionis contingit partum alteri assimilari. vt. l. queret aliquis. de v. bo. signi. et ibi notat. **Putat ergo Bar.** q̄ prius inspicienda sunt signa conceptionis. vt quando mulier paller vel fastidit cibos et similia. Si ista signa non apparent tunc standum est consuetudini mulieris. In quanto tempore consuevit parere. **Sed** si ista non apparent. tunc esset mittendum medicis. vel obstetricibus peritis in arte illa. vt. l. j. ff. de ven. inspi. **Sed** si istud non apparet: recurrendum est ad illud q̄ frequentius accidit. **Vide etiam** ad predicta quod notat **Bar.** in auten. post fratres. C. de leg. here. q̄ filij succedunt in locum patris sui tñ. quando tractatur de successione patris vel matris. vt in autenti. In successione. C. de suis et legi. **Si tractatur de successione aliorum.** secus vt in di. auten. post fratres. **Et** ex hoc potest dici ad q̄dem que fuit inter regem vngarie. et regem **Robertum.** Rex vngarie fuit filius **Karoli** martelli qui erat primogenitus. **Rex Robertus** erat sequens post eum. **Querebat** vtrum regnum debebat filio primogenito vel regi **Roberto:** qui nunc nitebat primogenitus legitime. **Et** certe dicit **Bar.** q̄ cum regnum **Apulie** sit feudum ecclesie romane non habet a iure successionem. **Sed** ex concessione dominica ideo cum non tractet de successione aui vel patris. **Ille** nepos non assumit locum patris sui. vt dicit. **Auten:** post fratres. **Merito** debitum fuit regi **Roberto.**

Querit. An filius legitimatus per rescriptum principis succedat cum alijs filijs etiam naturalibus. **hec** questio format per legistas in. l. ex facto. ff. de vul. et pu. **Putat** quidam habens filios naturales tñ: fecit eos per principem legitimari: tractu temporis durit vxor: ex qua suscepit filios legitimos. **Dubitat.** nunq̄d filij legitimati debeant pater succedere cum filijs legitime genitis. **Dubium** facit: quia cessante causa privilegij: cessat ipsum privilegium. xvj. q. j. generaliter. **Et** hanc opinionem sequit. **Dy.** **Contrarium** tenet **Ray.** de for. quem sequit **Bar.** in di. l. ex facto. p. regulaz. **Factum** legitime. de re. iur. li. vj. quia ex quo legitimatio fuit perfecta non debet ex facto supuenienti retractari. **Idem** tenet **Panormita.** in. c. per venerabilem qui filij sint legi.

An autem ingratitude sit sufficiens causa reducendi legitimatum ad illegitimatōz. **Bal.** tenet q̄ aut summus in rescripto principis: legitimatōz inducente. aut summus in legitimitate per sequens matrimonium vt primo casu sic. secundo non. vt in. c. si filij nati. si de feu. su. p. in v. si. feu. **Idem** **Lud. ro.** in singularibus suis.

Quero an filius spurcius dicat de familia patris. **Rū.** **Bar.** in. l. **Item** in p̄te. ff. de bis q̄ sunt sui

vel ali. iur. dicit q̄ filius naturalis tñ: non est in p̄te patris: nec sp̄m? imo nec dicit filius: vt in auten. q̄. mo. na. effi. sui. §. si. **Et** hoc facit ad statutum: dicens. q̄ si quis caperet aliquem de aliqua familia. vel de eoz filijs q̄ habeat mille. **Captus** fuit q̄dam **bastardus.** **Dico** q̄ capiens non debet h̄re p̄mum: qm̄ spurcius non dicit filius. **Et** vide ad p̄dicta qd notat idem **Bar.** in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad tre. vbi q̄rit. **An** nati post deportatōz patris sint in patria p̄te. et an vocentur legitimi. **Et** dicit q̄ p̄ deportatōz: pater perdit ea que sunt iuris civilis. vt. l. q̄dam. ff. de penis. si patria p̄as est de iure civili. vt in l. i. de pa. po. in p̄n. **Et** isti nati post deportatōz sunt legitimi: q̄ matrimonium durat vt. l. i. C. de diuor. et sic dicit **Jac.** de are. h̄es casum in q̄ filij nascuntur legitimi: et non sunt in p̄te patris.

Quid in bannitis nri t̄pis. **Jac.** de are. dicit notabile v̄bum: q̄ erbanniti p̄dunt p̄rie ea q̄ sunt iuris civilis p̄n̄ illi? civitatis vnde sunt banniti. et hoc intellige dicit **Bar.** vbi s̄. in illis erbannitis: q̄b̄ civitas bellum indixit vt possint impune offendere. vt. l. amissione. ff. de capti. di. iura q̄ omnia non p̄dunt. **Bar.** tñ in d. l. amissione. dicit q̄ ad hoc vt talis erbannitus p̄dat ea q̄ sunt civitatis illi? duo requirunt. s̄. q̄ fuerit inobediens et aufugerit ab illi? impio. cui subest. et sic est erbannitus. **Item** q̄ in hostium numero se p̄ferat. et ista duo ponunt in. d. l. amissione. **Conferre** autem se in numero hostium intelligo vbiq̄ est talis erbannitus: q̄ p̄ formam statuti p̄t impune offendere. **Ita** cum statutum p̄mittit eum offendere impune indicit sibi bellum. **Et** h̄z eum p̄ hoste. vt in. l. hostes. ff. de capti. **Si** si esset bannitus: non tñ haberet vt hostis. nec posset offendere ex forma statuti. tñ non dicerem eum p̄didisse ea q̄ sunt civitatis sue. **Et** ex p̄dictis sequit decisio multaz q̄onum: de q̄b̄ p̄suevit dubitari. **An** erbannitus possit facere testis. **An** possit institui et an succedat ab intestato et similia. **Nam** si loq̄mur de erbannito q̄ non p̄t offendere impune: non est dubium q̄ nihil p̄dit. **Si** de alio. **Et** tunc si quidem veller facere testamentum: vel instituire in testamento valido tñ fm̄ statutum illius civitatis sue cuius iura perdidit: et non valeret. **Sed** si faceret de iure p̄muni valeret. q̄ iura cōia non p̄dit. **Eodem** modo: si hereditas ab intestato delata sit fm̄ formam illor̄ statutor̄ non capit. **Secus** si de iur̄ p̄muni.

An autem erbannitus equipet deportato. **Bar.** in. d. l. amissione. dicit q̄ in q̄dam q̄one disputata per eum p̄f. que incipit. **Lucane** civitatis. **Sic** determinavit. q̄ ille qui est erbannitus imperij: equiparat deportato. et perdit ea que sunt iuris civilis vt in dicta. l. amissione. **Sed** ille qui est erbannitus alicuius civitatis. vel regni non perdit ea q̄ sunt iuris civilis: civium romanorum: sed ea que sunt p̄ria illius civitatis: vel regni. **Hec** **Bar.** in dicta. l. amissione. **Et** per hoc q̄ isti erbanniti alicuius civitatis non p̄dant iura p̄muni. dicit **Bar.** in. d. l. ex facto. q̄ filij nati post bannimentum faciunt defecere p̄ditionem fideicommissi.

[Marginal notes on the right side of the page, partially cut off and difficult to read.]

Quid autem in deponato. Bart. in dict. S. ex facto: dicit per illuz. S. q. filij concepti ante deponationem faciunt deficere conditionem fideicommissi relict: si decesserit sine liberis. Secus si post concepti fuerint. Hoc intellige: expectata morte naturali ipsius deponati. Addit etiam Bar. in l. tutelas. ff. de capi. di. q. licet erbannitus perdat iura ciuitatis sue: q̄rum ad suum modum: non tamen hoc quo ad suum incommodum: quin obligetur ex his que postea facit. et licet non possit conueniri pro gestis antea. Secus pro his que geruntur postea. Vide etiam Bart. in l. tutelas. pale. ubi querit. Done statutum dicit. q. nobilis de patrimonio puniatur in plus q. popularis delinquens. Querebatur. vtrum basthardus diceret nobilis de patrimonio. Quidam allegabant illa iura que dicunt q. basthardus nō dicitur de familia. vt. l. pronuntiatio. de verbo. sig. et insti. de leg. ag. suc. S. vulgo. Sed Bar. dicit q. dicte leges nihil faciunt. quia disponunt per nomen iur. vt est agnatio et similia. Sed statutorum predictum disponit per noia naturalia: que ita cadūt in basthardum: sicut in legitimū. Nomina vō familie. sunt nomina ciuilia. que non cadūt in basthardum: vt dicta. l. tutelas. et intelligitur nobilis de patrimonio. i. de nobili: patre natus: in quo non attendit patria potestas.

Sed quid si statutum dicit. Omnes de tali domo. An princeps basthardus. Et dicit aduertēdū. vtz hec appellatio: de domo siue basthardus sit iur. ciuilis: vel naturalis. Et q̄tum ad appositum est iuris ciuilis. quia appellatio naturalis apud omnes est vniformis: vt pater et mater etc. Appellatio vō ciuilis est difformis fm diuersitatem gentium ciuitatum. vt in l. omnes de iur. et iur. Sed hec appellatio de domo: assumitur diuersimode. Nam quandoq. domus assumitur p agnatione vt. l. cum vnus. ff. de ali. le. et ff. ad sil. l. j. Quandoq. assumitur domus pro omnibus habitantibus in eadem domo. vt. l. ne. li. po. l. j. Item hoc vide mus hodie consuetudine inductum in quibusdā locis: q. dicantur de eadem domo omnes qui portant eadem insignia seu arma. Et qui volunt diuidere domum diuidūt insignia: seu arma. est q̄ hec appellatio ciuilis.

An autem hec appellatio cadat in basthardum. Rñ. fm diuersos modos intelligendi potest cadere. et non cadere. Aut enim accipis eandem domum pro eadem agnatione. et in eum non cadit vt supra. Aut accipis eandem domum pro omnibus descendētibz ex eodem sanguine. Et tunc in basthardo caderet. Et de hoc videt̄ tex. in dict. l. pronuntiatio. Aut accipis eandem domum pro omnibus habitantibus. Et tunc sit vel nō sit basthardus: nō attendit: s̄ solum habitatio. Aut accipis eandem domum p omnibz qui portant eadem insignia. et fm hoc posset p̄bendi. vt. notat̄ p̄ dictas leges.

An autem nomine liberorum veniant naturales. Eld. in clemen. vnica de baptismo concludit q. non. Pau. vō distinguit q. aut a lege profertur

verbum filij. Et tunc intelligitur de iusta sobole. Aut ab homine. Et intelliguntur naturales: nisi coniectura dignitatis sit in contrarium. vt notatur. l. de insti. et substi. generaliter. vbi apostilla. Jac. de are. dicit q. aut filij naturales nascunt̄ in face matrimonij. Et comprehenduntur nomine filiorum. Aut non nascuntur sub velamine matrimonij: hoc est fm formam. c. cum inhibito. de clan. despon. Et tunc nō comprehendunt̄. Hoc Car. in dict. dem. vnica. Addit etiam glo. in dict. clem. vnica. q. appellatione liberorum comprehenduntur nepotes et filij et alij descendentes. ff. de verbo. sig. liberorum. Secus si dixisset filij. Appellatio enim filioz regulariter non comprehendit nepotes. insti. q. da. tu. in te. pos. Idem pau. et car. in. d. de vnica.

Furtum est cōtracta

Furtio rei aliene fraudulosa: inuito domino lucrificandi gratia: siue ipsius rei: siue etiam vsus possessionis sue. ff. e. l. j. Sumiste tamen addunt mobilis et corporalis. Contractatio ponit̄ in dicta diffinitione: quia sine ea non est furtum etiam si interueniat voluntas vel verbum. Rei aliene dicit̄: quia in re. ppria non p̄mittit̄ furtum. Intellige nisi alius habeat in re aliquod ius. Puta. ille cui erat res pignoriata vel comodata. Mobilis et corporalis dicit̄. q. in rebz immobilibz vt in agro vel in incorpaliibz. vt sunt actōes et fututres: non p̄mittit̄ furtum: eo q. talia non p̄nt p̄ctari. Fraudulosa. dicit̄: quia si aliquis credebat rem esse suam que nō erat. vel si erat sua: credebat q. etiam ab eo qui habebat ius ibi: posset accipere: non p̄mittit̄ furtum: licet als teneatur. Inuito domino. dicitur: quia si credebat dominum permissurum: et suberat iusta causa credendi: non tenetur. Secus si non suberat. ff. e. l. is qui rem. In dubio tamen presumitur dominus inuitus. l. qui vas. S. vetare. ff. eo. Et dicitur dominus inuitus etiam si videat rem auferre: q̄uis non contradicat. ff. e. l. penul. Et ibi videtur colligi hoc esse verum. quando ratione timoris. vel verecundie nō contradicit. Als non contradicendo cum potuerit: videtur consentire. lxxvij. dist. error. Si autem putauit facere inuito domino. et tamen dominus vult. Furtum quidem facit q̄tum ad intentionē. sed non tenetur ad restitutionem. nec dominus potest perere: obstante sua voluntate. ff. eod. inter omnes. S. penul. Vide tamen Bar. in l. Item q. nē. ff. loca. vbi dicit. q. si scholaris retinet rationem post t̄pus p̄ductōis v̄i recōdurisse: si ille rōcin⁹ erat p̄suetus dari ad vecturam. S. si accepisset vnum pulcr̄ parafrenum quem dñs non dedisset nisi p̄ modicis diebz: tunc faceret furtum. nisi crederet dñm p̄missurū. d. l. inter. Lucrificandi gr̄a dicit̄. q. si aliquis alienam ancillam rapuerit. non cā lucri s̄ libidinis: non p̄mittit̄ furtum. ff. eo. verum. la. ij. Ipsius rei vsus possessionis sue. q. non solum p̄mittit̄ furtū. q. rei dñm vult sibi lucrari. s̄ etiā q. vult in re ipsa lucrari vsum et possessionem. l. di. q. saccum.

Furtum

Vdue sunt species furti. Aliud manifestum: cum quo deprehendit fur. prius quam veniat ad locum destinatum. Aliud non manifestum. cum quo non deprehendit. ff. de l. ij. r. iij. Item nota. q. quedam remanent in nomine generali. Quedam in speciali. veluti sacrilegium: qd est furtum rei sacre seu non sacre. sed de loco sacro. Peculatus: qd est furtum de republica. r. iij. q. iij. quid ergo. Abigeatus qd est furtum. qm qd dispigit gregem r inde furat. ff. de abi. l. j. Plagium: qd dicit furtum hominis. s. qm quis scienter libez hoiem vendit vel emit. vel donat. ff. de pla. l. j. r. iij.

Quomodo autem cognoscet plagiarium a fure? Rñ. Bar. in l. nō statim. ff. ad l. fa. de pla. de mēte Azo. dicit q. aut habet animum celandi domino. Et tunc dicit plagiarium. Aut non habet animum celandi domino: s. tñ sibi vult habere. Et tunc non est plagiarium: sed fur. vt dicta. l. nō statim. Et hec opinio p̄muniter tenet. Morat etiam idem Bar. p. l. si libez. e. ti. q. emptor r venditor liberi hominis tenet illa. l. fauia. Idem qui sciens libez hominem donauerit vel in dotem dederit. Idem si permutauerit. d. l. iij. Et per hoc querit Bar. ibi. Quid de cardinalibz. vel magnis dominis qui vnum nānum. vnum cantorez. vnum fuitorem sibi uiciz donant. An incidant in hanc l. Dicit q. non. quia nō donant eos vt illos sua libertate p̄uenit: s. donant: vt ita sint liberi. r libertate apud alium: sicut stabant libere apud donantem. Et sic illo volente. Et sic cum non faciāt dolo non tenet. d. l. Similiter qui libez hominem celat r subtrahit: dicit plagiarium. Et dicit q. tempore quo erat in studio. fuerunt aliqui condemnati lege fauia. ex eo q. vnum iuuenem subtraxerunt.

Qua autem pena puniāt p. d. l. fauiam. Dic si est nobilis: p̄demnat in metallū. si ignobilis gladio. Si fuus vel libertus bestiis subijctur. vt. l. eo. l. si.

Quid si quis p̄pter necessitatem famis. aut nuditatis furatus fuerit cibaria. vestem vel pecus. Rñ. Dire. li. iij. q. non tenet dum tamē fuerit nimia necessitas nuditatis. vel famis. nec penitentia imponit. de conse. di. v. discipulos. nec furtuz p̄mittit. quia furtum non cōmittit sine dolo. qui hic esse non potest. quia in tanto periculo reduci debet ad ius naturale qd vult omnia esse communia. Insti. de in. na. gen. r. ci. Et debet credere dominum p̄missurum. q̄uis non permittat. Sed si esset modica necessitas non excusatur sed tenetur reddere. vel tribus ebdomadis ieiunare. extra eo. si quis.

Pone. qd furatus fuit in extrema necessitate. postea deuenit ad pinguiorem fortunam. An teneat ad restitutum. Rñ. Dire. q. non. maxime si talis res sit p̄sumpta. p. no. in. c. suggestū. de deci. vbi habet: q. vbi res habet perfectionem suam. nec p̄tinet actum successuum: non reuocat: licet postea cesset cā talis rei. Sic in p̄posito: licet in isto cesset cā: tamē quia semel huic de iure naturali acquiritur est ius p̄fectum in re capta. s. cesset cā. pu-

ta. extrema necessitas non p̄pter hoc obligat ad restitutum. Hoc idē tenet Seco. in. iij. Et videt cōis opinio. licet p̄no. r. s.

Sed quare non excusat eodē mō mulier a fornicatione. p̄pter famis necessitatem. sicut a furto. Rñ. Dire. vbi s. q. p̄pter necessitatem res facta est cōmunis. Et quia ius naturale subuenit. r excusat ratio naturalis. Sed fornicationi ius diuinum dicit r accusat turpitudine. r error pueniens ex peccato. imo potius debet omnia mala pati: q. peccato p̄sentire.

Item querit: quare excusat qd ab homicidio p̄pter necessitatem sue defensionis. vt in de. si furiosus. de homici. Et non excusat mulier a fornicatione. Rñ. Dire. vbi s. q. is q. alius aggreditur aio occidendi nisi occidat: ipse qd ammō se occidit. s. mulier improba nō defendit se s. impugnat. vt ex de eo q. co. vxo. c. iordane. idē cum mulier peccet voluntarie non excusat.

Quid si qd rem vsurario vel anaro furat. vt in de elynam faciat. Rñ. fm Ray. talis furtum vel rapinam p̄mittit. q. nō sunt facienda mala vt veniant bona. In casu tñ in quo periculum immineret p̄sone. nec posset aliter subueniri: posset etiam aliq. fm Tho. occulte rem alienaz accipere vt subueniat primo sic indigenti.

Quid si quis furem vt restituat dño: r hoc faciat. Rñ. fm Hosti. talis videt excusatus. ar. ff. de po. bona fides. Nam etiam vtiliter gerit negocium furis. ergo cogitur ratum habere. ff. de neg. gest. s. an vltro.

Qui rem alienaz inuenit: nisi publice denūciat re inuentaz: vt ille cui est inueniat eaz furtū p̄mittat. ff. de fur. l. falsus. S. q. alienū. nisi accepit eo aio vt dño restituat.

Quid si thesauro inuēto. Rñ. si qd inuenit thesaurū in loco p̄prio. statim fit inuentor. Si vō in alieno: casu fortuito inuenit: dimidi est inuentor r dimidi dñi loci. Si vō studiose quesitū r inuenit eum in loco alterius totus erit dñi loci. Si autē i sacro vel religioso loco: casu fortuito inuenit thesaurū totus erit inuentor. S. si in loco publico filci. vel ciuitatis inuenit. dimidius eius erit. r dimidius filci. vel ciuitatis. Insti. de re. di. S. thesauros. hec notat Jo. xiiij. di. q. v. si qd inuenisti.

Querit an in volucris r animalibz. ac piscibz committatur furtum. Rñ. Directo. vbi s. q. volucres r pisces r bñdī quia in nullius bonis sunt r que vadunt quo volunt. ideo naturali ratione capienti conceduntur. Nec distinguitur vtruz predicta quis capiat in suo fundo vel alieno licetis qui alienum fundum ingreditur. venandi aut aucupandi gratia: posset a domino fundi p̄hiberi ne ingrediat. r est capientis. q̄diu sua custodia cohercet: s. in libertatem reddit. qm oculos effugit capientis. dicta insti. S. fere.

Sed quid si bestia fera sit ita vulnerata vt capi possit. Rñ. qui supra statim esse intelligit vulnerantis. dum tamen eam persequatur. qui si deserit persequi: desinit illius esse. r rursus fit occupantis.

[Marginal notes in a smaller script, partially cut off on the right edge of the page.]

Apum do et panonum et columbarum natu-
 ra fera est: licet et consuetudine aduolare et reuo-
 lare soleant. Et ideo tñi reputantur sub dominio
 alicuius: q̄diu sunt in loco eius. Verū si quis au-
 cupet et amen apum in arboribus cuiuscunq; et
 etiam fauum. furtum non committit: licet domi-
 nus arboris possit ingredientez prohibere: nisi ex
 amen fuerit in suo alueo recolectum: vel ipsum p̄-
 sequatur. sicut de pauonibus et columbis dicta in
 sti. §. apum.

**Quid de cernis; cuniculis et alijs feris; que ha-
 bent de consuetudine ire et redire ad certum locū**
Respondit qui supra. q̄ talis regula approbata ē
 vt eius vsq; adeo esse intelligantur q̄diu habeant
 animum reuertendi et non vltra. Et animum re-
 uertendi videntur desinere habere: cum reuertendi
 di consuetudinem deseruerint: dicta in sti. §. cer-
 uos. Si autem sunt inclusa in pratis: vel in alijs
 locis: furtum committeretur. Et idem de piscato
 arg. dicto. §. apum. Fere autem priuate: seu man-
 suete: vt galline. anseres. et huiusmodi. q̄ etiaz ali-
 quo casu turbate euolauerint: et a conspectu domi-
 ni sui effugerint. quocunq; loco sunt domini sui es-
 se intelligunt. et qui animo lucrandi retinet: furtū
 p̄mittit. d. in sti. §. gallinaz.

**Quid de lignis; que vis fluminis impulsit in
 agros aliquorum.** An rapiens ea committat fur-
 tum? **Respon. Sede. consilio. cvij.** dicit q̄ vulga-
 re est laicorum: lucrifacere ligna et alias res quas
 fluminis impetus impulit in agros eorum. Quod
 sibi non videtur verum: nisi habeantur pro dere-
 licto: nec sunt occupantium. immo furtum com-
 mittit qui talia occupat. ff. de acquirē. re. do. l. qua
 ratione. §. si. nec ius presumit q̄ habeantur p̄ de-
 relictis: nisi per qualitatem rei et actus. vel aliter
 de voluntate domini appareat. cum nemo presu-
 mat iactare suum. Et communis consuetudo:
 q̄ occupans lucrifaciat videtur expresse reproba-
 ta per legem. ff. ad. l. ro. de iact. l. de precario. et ibi
 notat in glosa. Et licet ibi loquatur de rebus iact?
 causa nauis alleuande: tamen idem videt in istis
 flumine ablatis: cum parum differant ab illis iac-
 tis: cum non interueniat factū hominis: sicut in
 illis iactis.

**Sed quid habet dominus fundi facere infra
 quem appullerūt tales illate res.** Et satis videtur
 q̄ sufficiat denunciare domino: q̄ tollat vel p̄ de-
 relicto habeat. Et casu quo dominus vel alius p̄
 eo non apparet: videtur sufficere libellum publi-
 ce proponere. Et si infra tempus statutum a iudi-
 ce: non fuerint alienate: tunc pleno iure accipiat.
 Et si non vult conseruare: et suum fundum impe-
 ditum vult euacuare: potest projicere. Crederem
 tamen q̄ si dominus taceat: nec per se. nec per ali-
 um vadat perquirendo: q̄ videatur eam pro de-
 relicto habere. et occupanti concedatur. et videtur
 textus. ff. ad. l. ro. de iact. l. qui lenande. in princi-
 pio. videtur enim illa. l. statim sibi necessitate im-
 ponere perquirendi res amissas. Alsi si taceat: p̄
 ma p̄sumptio q̄ erat q̄ nō dimiserit derelinquen-
 do tollitur per vltimaz scilicet negligentie non p̄-

quirendo. **Nec Federi.** Vide etiam **Danoz. in. c.**
 cum dilecti. de accu. vbi dicit. An quis debeat pre-
 sumere q̄ projiciens habeat rem pro derelicta: vel
 ne: recurrendum est ad cōiecturas. Si enim quis
 projicit librum apertum in mari: presumēdum est
 q̄ animo derelinquendi. Secus si clausum et pan-
 nis inuolutum. et sic de similibus. Addit etiā vnū
 singulare de mente **Barto. in. l. falsus. ff. de fur.** q̄
 si quis inuenit rem alterius. et non reperiat domi-
 num. si putauit eam rem esse p̄ derelicta. licet nō ef-
 fet. potest eam vsucapere. ff. pro derelicto per totū.
 Si autem hoc non putauerit. Si tunc nō reperit
 dominum: facta proclamatione debet eam dare
 pauperibus.

**Utrum in re parua committatur furtum. sicut
 magna?** **Rñ. sic.** quia in furto non quod ablatum
 est. sed mens furātis attendit. xiiij. q. vi. c. vltimo.
 Et hoc intelligendum. quando voluntas est talis
 q̄ etiam maiora subtraheret. vlt q̄ ex ablatōe par-
 ue rei dñs intelligit granari.

**Quicūq; vnt re apud eum deposita: vel re ei cō-
 modata: ad alium vsu vel vnt pignore cōmittit
 furtum.**

**Quid si mulier fecit furtum: sine ante matrimo-
 nium siue post. et vir participauit. aut vxor. et
 vxor participauit.** Nunquid liceat vxori de rebus
 cōmuni bus satisfacere? **Rñ. fm. v. d. vbi est de cō-
 suetudine regionis: q̄ vir et vxor cōmunicant sibi
 credita et debita ex contractu vel maleficio. et res
 furtiua adhuc existit in potestate eorum. vxor po-
 test illam restituere. etiam contradicente marito.
 Idem forte esset dicendum: si inter eos nō esset ta-
 lis cōmunio. Nam quicunq; habet rem furtiuaz
 debet illam dño restituere. l. e. l. in ciuilem. Si au-
 tem consumpta est. potest vxor si vir nō con-
 tradicit negocia mariti gerendo. et liberando. ex-
 timationem restituere de cōmuni bus bonis. Pro-
 hibente autem marito. non credo q̄ debeat facere
 huiusmodi restitutionem. cum nō habeat admini-
 strationem rerum. sed maritus. Si tamen restitue-
 ret de bonis cōmuni bus bona fide. non credo q̄
 esset ei iniungenda p̄nia. quasi p̄ mortali: si hoc fa-
 cit latenter: et sine aliorū scandalo.**

Contra quem dat actio furti? **Rñ. fm. Dost.**
 contra furem: etiam si impubes sit: dummodo sit
 doli capax. ff. e. l. impubere. Pater etiam agit cō-
 tra filium suuz. si peculium castrēle habeat. als nō
 esset iudicium inter eos. ff. eo. l. ne cum filio. Eodē
 modo agit filius. si pater ei aliquid surripiat de pe-
 culio castrēsi. Item vir contra vxorem. vel econ-
 tra nō agit furti. matrimonio constante. sed datur
 actio in factum. Sed qui ei opem tulerit. furti te-
 netur. ff. eo. si quis vxori. Item datur actio furti cō-
 tra eum. qui dedit opem. vel consilium ei qui fur-
 tum fecit. ff. eo. si is qui.

Que est pena furti? **Rñ. def. q̄** quando agitur
 criminaliter. scz ad penam corporalem. licet fm iur
 ra fur nō sit suspendendus. vel demembriandus.
 sed aliter puniendus: puta fustigandus. vel exulā-
 dus. tamen hodie in multis locis etiaz simplex fur
 suspenditur de cōsuetudine. quam facit rationabi-

Gloria vana

lem necessitas pacis p̄munis. ⁊ frequens incorrigibilitas. Si autē agatur ciuilit̄: pena fur̄ manifesti ē quadruplum. Nō manifesti est duplum vt̄ insti. de ob. que ex deli. na. §. pena. ⁊ ibi patet q̄ illud duplum: seu quadruplum erigitur vltra rez sublatam. Et hec pena potest peti etiam post annum. Et si aliquis egit criminaliter: potest iterum agere ciuilit̄ et econuerso. L. quando ci. act. pre. cri. l. vnica.

Querit̄ aliquis p̄misit hic furtum: ⁊ cum ip̄a re furtiua transtulit se postea ad alienū territorium. Nunquid possit puniri p̄ illum iudicem: vbi reperitur cū re furtiua? Rñ. Panoz. in. c. j. de rap. dic. q̄ vsq; ad t̄ps Bar. Cōmunis opinio erat. q̄ nō: q̄ ex assidua p̄tractatōne: nō exitur noua actio furti. Sed Bar. in. l. si dominiū. ff. de fur. tenet p̄trariū. Sicut enī ex interuentu noue p̄sone oritur noua actio furti. vt̄ in. d. l. si dominiū. Ita ex p̄tractatōne noua: facta in nouo territorio. Et p̄ illaz opinionem Bar. plurimi homines sunt suspēsi. S; moderniores adhuc dicunt: q̄ de stricto iure illa opinio Bar. non p̄cedit Franc. tamē de are. illam opinionē fuit secutus. S; non Accur. hec p̄anoz. vbi supra vide etiā eundem p̄anoz. in. c. j. de peis. vbi dicit de mente Bar. in. l. si cui. in. fi. ff. de accu. q̄ si quis p̄misit plura delicta in vno loco. ⁊ in hoc territorio aliud: vel illud reiterauit nō potest h̄ puniri p̄ delictis alibi p̄missis: vbi alia ratōne h̄ sortiat̄ forum. Sed pena bene potest aggranari ex delictis alibi p̄missis. Exemplū in fure qui p̄misit diuersa et varia furti in vno territorio. nūc in alio territorio p̄mittit vnū furtum: tūc q̄ habito respectu ad alia potest dici famosus latro: vterit̄ suspēdi vbi commisit t̄m vnū furtum tanq̄ famosus latro. l. capitalium. §. famosus. ff. de pe. licet directe non possit ibi puniri p̄o delictis alibi commissis. Nota fm̄ directoniam l. ij. ti. xlij. q̄ ad vsucapionem quatuor requiruntur. Primo. q̄ res non sit viciosa: nec furtiua et huiusmodi: nec liber homo: nec res sacra vel religiosa possunt vsucapi: nec decima: nec prescribi. Item nec seruus fugitiuus. vt̄ insti. de vsuca. §. sed aliquando. et se. Item nec via publica: nec aqueductus. ff. de vsucapio. l. vsucapionem. L. de aqueduc. l. diligenter. lib. ij. ff. de via pub. l. viam publicam. Secundo requiritur. q̄ ille qui vsucapit habeat bonam fidem. id est q̄ credat venditorem esse dominum: vel habere ius distrahendi. ff. de verbo. signi. l. bonafidei. Nota tamen q̄ ignorantia iuris non excusat: vt̄ quis sit bonafidei. ff. de vsucapio. l. nunq̄. Et requiritur fides bona et continua in principio. medio et fine. Alis quicquid dicant docto. vsucapio non procedit: vt̄ prescriptio. Tercio requiritur. q̄ res tradatur: vel quasi. quia possessio nō acquiritur sine traditione vel quasi. L. de pac. l. traditionib; Quarto requiritur iustus titulus verus: non putatiuus. nec falso. L. de vsucap. pro herede. l. finali. Et nota q̄ in vsucapione requiritur tempus trium annorum. Que quidē fuit introducta p̄o bono publico: ne dominia rerum sint incerta. ff. de vsucapio. lege prima. Et omnia que possunt prescribi

possunt ⁊ vsucapi. nisi quia in rebus mobilibus ⁊ vsucapio. Prescriptio in immobilibus. Prescriptio aut̄ retinet nomen suum generale. vsucapio autē transit in nomen sp̄ale: qd̄ vocatur vsucapio. Sile habes s. Adoptio.

Quid si quis furet christianos detentos a paganis: vt̄ eos liberet? Rñ. fm̄ Ray. ⁊ Hosti. si est t̄pus guerre: in nullo tenet. xxij. q. ij. dñs. Si v̄o est t̄ps treuge. tenet ipsi pagano restituere. non hominem p̄pter periculum anime. sed extimationē. Similiter tenet de alijs ablatis: vt̄. xxij. q. j. noli. Tamen hoc casu dicit Ray. ipsum furatē nullo modo peccasse q̄tum ad hominem. quem furatus est si rectam habuit intentiōnem: dummodo alis satisfaciat. Quidam t̄m dicūt. q̄ etiam ad nullam satisfactionem tenet. qm̄ paganus christianum iniuste detinebat. quod est regulare: vt̄ in Rubrica. L. ne xp̄i. man. h̄. vel pa. vel iu. ha. v̄l pos. ⁊ in. l. vna ibi posita. Si tamen pagani compellerent eum ad circūcisionem: vel ydolatriā: vel aliquod mortale peccatum. tunc ille penitus liber factus est. ⁊ sic furas eum non peccat.

Nunquid christiano qui detinetur a saraceno liceat furari ei? Rñ. fm̄ Hosti. Si iste xp̄ianus. dum esset treuga. frangeret eam: ⁊ sic erat in culpa et fuit captus: nec ei imminet periculum necessitatis. non licet furari. sed tenetur ad restitutionem. Nam talis iuste detinebatur. Si autē iniuste detinebatur. vt̄ quia t̄pore belli captus est. v̄l imminet necessitas. nō tenet ad restitutionem.

Gloria vana. Verum appetitus inanis glorie: sit peccatum mortale. Rñ. fm̄ Tho. sc̄da sc̄de. q. cxxij. potē mortale dupliciter. Primo ratioe materie. cū quis gloriat̄ de aliquo falso. quod contrariat̄ diuine reuerentię: vel cum quis bonum temporale. de quo gloriatur p̄ferat deo. Secundo cum quis p̄ferat testimonium hominum testimonio dei. videlicet cum quis verecundatur confiteri. seu sequi quod deus p̄ sacram scripturam docet. p̄pter contrariam hominum opinionem. contra quos dicitur. Qui meruerit ⁊c. Secundo modo ex parte ipsius gloriantis. qui intentionem suam refert ad gloriam. tanq̄ ad vltimū finem. ad quē ordinat etiā virtutis opa. Et p̄ quo non p̄termittit etiam que sunt contra deum. His ergo modis est mortale. Aliter non.

Gratia. Nunquid gratia p̄ summum pontificem facta. expiret per eius mortem etiā re integra? Dic. q̄ aut gratia est facta ⁊ perfecte concessa per romanum pontificem. Et tunc non expirat per eius mortem. licet executio dicte gratie nondum fuerit completa facta. Aut gratia nondum est facta. sed faciēda. Et tunc expirat p̄ eius mortem. Et de primo membro casus est singularis. in. c. si sup. de offi. dele. lib. vj. De secundo est tex. clarus. in. c. si cui. de p̄ben. lib. vj. Et ibi de hoc est glo. singularis: que cōcordat dictos duos tex. qui vident cōtrarij.

Querit̄ aliquis p̄misit hic furtum: ⁊ cum ip̄a re furtiua transtulit se postea ad alienū territorium. Nunquid possit puniri p̄ illum iudicem: vbi reperitur cū re furtiua? Rñ. Panoz. in. c. j. de rap. dic. q̄ vsq; ad t̄ps Bar. Cōmunis opinio erat. q̄ nō: q̄ ex assidua p̄tractatōne: nō exitur noua actio furti. Sed Bar. in. l. si dominiū. ff. de fur. tenet p̄trariū. Sicut enī ex interuentu noue p̄sone oritur noua actio furti. vt̄ in. d. l. si dominiū. Ita ex p̄tractatōne noua: facta in nouo territorio. Et p̄ illaz opinionem Bar. plurimi homines sunt suspēsi. S; moderniores adhuc dicunt: q̄ de stricto iure illa opinio Bar. non p̄cedit Franc. tamē de are. illam opinionē fuit secutus. S; non Accur. hec p̄anoz. vbi supra vide etiā eundem p̄anoz. in. c. j. de peis. vbi dicit de mente Bar. in. l. si cui. in. fi. ff. de accu. q̄ si quis p̄misit plura delicta in vno loco. ⁊ in hoc territorio aliud: vel illud reiterauit nō potest h̄ puniri p̄ delictis alibi p̄missis: vbi alia ratōne h̄ sortiat̄ forum. Sed pena bene potest aggranari ex delictis alibi p̄missis. Exemplū in fure qui p̄misit diuersa et varia furti in vno territorio. nūc in alio territorio p̄mittit vnū furtum: tūc q̄ habito respectu ad alia potest dici famosus latro: vterit̄ suspēdi vbi commisit t̄m vnū furtum tanq̄ famosus latro. l. capitalium. §. famosus. ff. de pe. licet directe non possit ibi puniri p̄o delictis alibi commissis. Nota fm̄ directoniam l. ij. ti. xlij. q̄ ad vsucapionem quatuor requiruntur. Primo. q̄ res non sit viciosa: nec furtiua et huiusmodi: nec liber homo: nec res sacra vel religiosa possunt vsucapi: nec decima: nec prescribi. Item nec seruus fugitiuus. vt̄ insti. de vsuca. §. sed aliquando. et se. Item nec via publica: nec aqueductus. ff. de vsucapio. l. vsucapionem. L. de aqueduc. l. diligenter. lib. ij. ff. de via pub. l. viam publicam. Secundo requiritur. q̄ ille qui vsucapit habeat bonam fidem. id est q̄ credat venditorem esse dominum: vel habere ius distrahendi. ff. de verbo. signi. l. bonafidei. Nota tamen q̄ ignorantia iuris non excusat: vt̄ quis sit bonafidei. ff. de vsucapio. l. nunq̄. Et requiritur fides bona et continua in principio. medio et fine. Alis quicquid dicant docto. vsucapio non procedit: vt̄ prescriptio. Tercio requiritur. q̄ res tradatur: vel quasi. quia possessio nō acquiritur sine traditione vel quasi. L. de pac. l. traditionib; Quarto requiritur iustus titulus verus: non putatiuus. nec falso. L. de vsucap. pro herede. l. finali. Et nota q̄ in vsucapione requiritur tempus trium annorum. Que quidē fuit introducta p̄o bono publico: ne dominia rerum sint incerta. ff. de vsucapio. lege prima. Et omnia que possunt prescribi